

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 05.11.2019, sp. zn. 20 Cdo 3028/2019, ECLI:CZ:NS:2019:20.CDO.3028.2019.1

Číslo: 44/2020

Právní věta:

Listinou uvedenou v § 43 odst. 2 exekučního řádu nemusí být vždy listina podepsaná povinným. Má-li být vzájemná povinnost oprávněného plněna vůči třetí osobě, může naplnění podmínky uvedené v citovaném ustanovení stvrdit i tato třetí osoba.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 05.11.2019

Spisová značka: 20 Cdo 3028/2019

Číslo rozhodnutí: 44

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Exekuce, Návrh na zahájení řízení

Předpisy: § 43 odst. 2 předpisu č. 120/2001Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání oprávněné zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. 6. 2019, sp. zn. 19 Co 117/2019, a usnesení soudního exekutora Mgr. Petra Polanského, Exekutorský úřad Liberec, ze dne 19. 3. 2019, sp. zn. 131 EX 3514/18, a věc vrátil soudnímu exekutorovi k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Soudní exekutor Mgr. P. P., Exekutorský úřad L., usnesením ze dne 19. 3. 2019, č. j. 131 EX 3514/18-47, zamítl exekuční návrh oprávněné ze dne 8. 11. 2018. Uvedl, že exekučním titulem v dané věci je notářský zápis se svolením k vykonatelnosti ze dne 16. 7. 2009, sp. zn. NZ 490/2009, N 490/2009, sepsaný jménem JUDr. R. B. notářskou kandidátkou M. H. Z tohoto notářského zápisu plyne, že skutečností, na níž se zakládá vymáhaná pohledávka, je smlouva o úvěru ze dne 16. 7. 2009, jíž se osoba oprávněná zavázala poskytnout osobě povinné úvěr ve výši 18 000 000 Kč a osoba povinná se jej zavázala splatit nejpozději do 5 let ode dne poskytnutí úvěru. Oprávněná k exekučnímu návrhu doložila smlouvu o úvěru ze dne 16. 7. 2009 s úředně ověřenými podpisy, v níž však není uvedeno, že by úvěr již byl poskytnut. V bodu 3.2 této smlouvy se uvádí, že dlužník

souhlasí, aby finanční prostředky byly věřitelem vyplaceny na bankovní účet společnosti A. D., a to za účelem zajištění splnění účelu úvěru. Dále oprávněná předložila uznání závazku ze dne 16. 7. 2009, v němž povinný uznává dluh vůči společnosti A. D. s úředně ověřeným podpisem, Dodatek č. 1 ke smlouvě o úvěru, kde je potvrzeno, že den poskytnutí úvěru nastal dne 13. 10. 2019, avšak bez úředně ověřených podpisů, a Potvrzení společnosti A. D. ze dne 4. 2. 2019 s úředně ověřeným podpisem, z něhož plyne, že tato společnost potvrzuje, že na její bankovní účet byla dne 15. 10. 2009 připsána částka 18 000 000 Kč uhrazená společností R. C. CORP. za pana P. D., tehdejšího jednatele společnosti. Soudní exekutor na základě pokynu exekučního soudu ze dne 14. 3. 2019, č. j. 65 EXE 2761/2018-84, s odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 5. 2017, sp. zn. [20 Cdo 1418/2017](#), ze dne 23. 7. 2014, sp. zn. [21 Cdo 2201/2014](#), a ze dne 30. 10. 2013, sp. zn. [20 Cdo 1785/2013](#), uzavřel, že nejsou splněny podmínky dle ustanovení § 43 odst. 2 ex. řádu, když oprávněnou doložené listiny neprokazují, že došlo ke splnění vzájemné povinnosti oprávněné a že byl úvěr skutečně poskytnut. Dodatek č. 1 smlouvy o úvěru neobsahuje úředně ověřené podpisy a z potvrzení ze dne 4. 2. 2019 sice plyne, že společnost A. D. potvrzuje, že částka byla na její účet poskytnuta, nicméně se nejedná o doložení povinným, že jemu byl úvěr poskytnut. V potvrzení ze dne 4. 2. 2019 navíc není uvedeno stejné číslo účtu, které je uvedeno ve smlouvě o úvěru jako platební místo, na něž měl být úvěr vyplacen. Dodal, že judikatura soudů již dovodila, že nedostatek ochoty povinného písemně potvrdit splnění podmínky případně poskytnout součinnost potřebnou k ověření soukromé listiny, nečiní oprávněného bezbranným; prostředkem, jak takový nedostatek ochoty povinného odstranit, je pro oprávněného žaloba o určení, že se podmínka splnila [§ 80 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“)]. Vzhledem k tomu, že oprávněná nedoložila splnění vzájemné povinnosti spočívající v poskytnutí úvěru povinnému, nelze exekuční titul považovat za vykonatelný. Proto soudní exekutor vázán pokynem exekučního soudu [§ 43a odst. 6 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekučního řádu), a o změně dalších zákonů (dále jen „ex. řád“)] návrh oprávněné zamítl.

2. K odvolání oprávněné Městský soud v Praze usnesením ze dne 12. 6. 2019, sp. zn. 19 Co 117/2019, usnesení soudního exekutora potvrdil. Odvolací soud se ztotožnil se závěry uvedenými v usnesení soudního exekutora. Uvedl, že dle ustálené judikatury Nejvyššího soudu (např. usnesení ze dne 23. 8. 2005, sp. zn. [20 Cdo 1887/2004](#)) splnění vzájemné povinnosti oprávněného nelze prokazovat notářským zápisem osvědčujícím prohlášení samotného oprávněného, že svou vzájemnou povinnost splnil, nýbrž toto prohlášení musí formou notářského zápisu (příp. alespoň soukromou listinou obsahující jeho ověřený podpis) učinit povinný. V dané věci oprávněnou předložené listiny nejsou listinami dle ustanovení § 567 o. z., ale jde o listiny soukromé s úředně ověřeným podpisem, přičemž nejde o listiny dlužníka a listiny prokazující splnění povinnosti oprávněné, a to konkrétně dle bodu 2.1 smlouvy o úvěru, že „Věřitel poskytne Dlužníkovi za podmínek této Smlouvy úvěr ve výši CZK 18 000 000...“ a bodu 3.2, že „Věřitel vyplatí částku úvěru na bankovní účet“. Předložené listinné důkazy vytváří pouze nepřímé důkazy o splnění povinnosti ze strany oprávněné, z nichž by potencionálně bylo možno tvrzení o poskytnutí úvěru dovodit, avšak až po provedeném dokazování. Před nařízením exekuce se ovšem dokazování neprovádí. Vzhledem k tomu odvolací soud napadené usnesení jako věcně správné potvrdil.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti rozhodnutí odvolacího soudu podala oprávněná dovolání. Namítá, že na daný případ nelze aplikovat ustanovení § 43 ex. řádu. Z předmětného notářského zápisu plyne, že povinný nikterak nezpochybňuje svůj závazek vůči oprávněné a souhlasí s případným nařízením výkonu exekuce. Dohoda oprávněné a povinného obsažená v notářském zápisu neobsahuje ujednání týkající se podmínky ve smyslu ustanovení § 548 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), jejíž splnění by bylo třeba prokázat způsobem stanoveným v ustanovení § 43 ex. řádu. Dodatkem č. 1

ke Smlouvě o úvěru je jasně prokázáno, kdy došlo k poskytnutí úvěru oprávněné povinnému, když jeho článek 1.2 zní následovně: „Den poskytnutí úvěru ve smyslu Smlouvy a tohoto Dodatku nastal dne 13. října 2009...“ přičemž tato skutečnost koresponduje i s dalšími dokumenty, které oprávněná k návrhu na nařízení exekuce předložila (Uznání závazku a dohoda o jeho změně a splatnosti ze dne 16. 7. 2009 s úředně ověřenými podpisy, v němž povinný uznává svůj dluh ve výši 18 548 000 Kč vůči společnosti A. D.; Potvrzení společnosti A. D. o existenci závazku povinného vůči oprávněné ze dne 4. 2. 2019 s úředně ověřenými podpisy, ze kterého vyplývá, že na bankovní účet společnosti A. D. byla dne 15. 10. 2009 připsána částka ve výši 18 000 000 Kč uhrazená oprávněnou za povinného; úředně ověřený tiskopis majetkových účtů, v němž je zaneseno, že dne 15. 10. 2009 byla částka 18.000.000,- Kč skutečně připsána na účet společnosti A. D.). Oprávněná je přesvědčena, že jí předložené listiny je třeba posuzovat v jejich vzájemné provázanosti a že tyto jako celek řádně prokazují, že úvěr byl povinnému poskytnut v souladu s dohodou mezi oprávněnou a povinným, k jakému datu byl úvěr poskytnut a jaká byla jeho výše, a že tedy těmito listinami doložila splnění podmínky pro nařízení exekuce.

III.

Přípustnost dovolání

4. Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 30. 9. 2017 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., a že jde o rozhodnutí, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť napadené usnesení závisí na posouzení právní otázky, zda listinu vydanou nebo ověřenou státním orgánem nebo notářem, z níž je patrné, že se splnila podmínka, že oprávněný splnil svou vzájemnou povinnost, popřípadě je připraven ji splnit, může stvrdit nejen povinný, ale i osoba odlišná od povinného i oprávněného, vůči níž bylo na základě předchozí dohody mezi oprávněným a povinným uskutečněno právní jednání, které mělo za následek splnění podmínky nebo vzájemné povinnosti, které jsou předpokladem pro vykonatelnost exekučního titulu, která dosud v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu nebyla řešena. Proto dovolací soud přezkoumal napadené usnesení ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání oprávněné je opodstatněné.

IV.

Důvodnost dovolání

5. Podle ustanovení § 43 odst. 1 ex. řádu, jestliže je to, co ukládá exekuční titul povinnému, vázáno na splnění podmínky nebo na splnění vzájemné povinnosti oprávněného nebo omezené doložením času, lze postupovat podle § 44 jen tehdy, prokáže-li oprávněný, že se podmínka splnila nebo že sám svou vzájemnou povinnost vůči povinnému již splnil, popřípadě je připraven ji splnit, nebo že nastal doložený čas.

6. Podle ustanovení § 43 odst. 2 ex. řádu v případech uvedených v odstavci 1 je třeba k potvrzení o vykonatelnosti exekučního titulu připojit listinu vydanou nebo ověřenou státním orgánem nebo notářem, z níž je patrné, že se splnila podmínka, že oprávněný splnil svou vzájemnou povinnost, popřípadě je připraven ji splnit, nebo že nastal doložený čas.

7. Oprávněná namítá, že předmětný notářský zápis neobsahuje ujednání týkající se podmínky ve smyslu ustanovení § 548 o. z., jejíž splnění by bylo třeba prokazovat způsobem stanoveným v ustanovení § 43 ex. řádu. Má totiž za to, že povinný v čl. 4 notářského zápisu stvrdil, že jeho závazek ve výši 18 000 000 Kč existuje, neboť povinný prohlásil, že „pro případ, že svůj závazek zaplatit

věřiteli předmět plnění v částce 18 000 000 Kč... nesplní řádně a včas ve lhůtách stanovených v článku čtvrtém, souhlasí, aby byl podle tohoto notářského zápisu k vymožení a vydobytí předmětu plnění uvedeného v článku třetím shora ve prospěch osoby oprávněné nařízen a proveden výkon rozhodnutí“.

8. S uvedeným právním postojem dovolatelky se odvolací soud správně neztotožnil, když neshledal, že by obsahem notářského zápisu bylo i uznání závazku zaplatit úvěr ze smlouvy o úvěru ze dne 16. 7. 2009, jejíž obsah je popsán v čl. 2 a 3 notářského zápisu a z něhož vyplývá, že dluh povinného spočívající v povinnosti zaplatit částku 18 000 000 Kč s příslušenstvím se stane splatným do pěti let od poskytnutí úvěru. Fakt, že povinný v čl. 4 uvedl, že se částku 18 000 000 Kč s příslušenstvím zavazuje zaplatit do 16. 7. 2014, za uznání dluhu ve smyslu ustanovení § 2053 o. z. nelze pokládat, protože neobsahuje uznávací projev povinného, že dluh v době sepisu předmětného notářského zápisu již vznikl a trvá. Z čl. 4 ani ze žádného jiného ustanovení notářského zápisu totiž není patrné, zda a kdy oprávněná úvěr povinnému skutečně poskytla, a jestli a kdy tedy došlo k naplnění této povinnosti oprávněné, na kterou je vázán vznik dluhu povinného. Zákon sice nevyžaduje, aby se dlužník v uznávacím prohlášení přímo zavázal k plnění, nýbrž stačí, že z obsahu písemného projevu je zřejmé, že je si své povinnosti k plnění vědom (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2016, sp. zn. [26 Cdo 4981/2015](#)). Bez uvedení dne, kdy oprávněná měla povinnému úvěr poskytnout, však nelze jasně dovodit, že povinný si je své povinnosti k zaplacení dluhu ze smlouvy o úvěru vědom, neboť právě poskytnutí úvěru ze strany oprávněné je rozhodující právní skutečností, která měla dluh povinného založit. Zároveň nelze pominout, že doba splatnosti údajného dluhu povinného ze smlouvy o úvěru („nejpozději do 16. 7. 2014“) je uvedena v části notářského zápisu, v jejímž návěští je odkázáno na ustanovení § 71b odst. 2 písm. e) zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti – dále jen „not. řád“, čímž účastníci dávají najevo, že jejich dohoda obsažená v čl. 4 má pouze procesní účinky a nemá mít za následek změnu původně sjednaných materiálních práv a povinností mezi účastníky. Čl. 4 notářského zápisu tedy nelze pokládat za notářský zápis o právním jednání nebo o uznání závazku podle ustanovení § 71a odst. 1 nebo 2 not. řádu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2019, sp. zn. 20 Cdo 3009/19, a ze dne 18. 9. 2019, sp. zn. [20 Cdo 2674/2019](#)). Vzhledem k výše uvedenému se nelze ztotožnit s přesvědčením oprávněné, že z notářského zápisu jasně a jednoznačně vyplývá vůle povinného plnit dluh ze smlouvy o úvěru bez dalšího, tedy aniž by oprávněná musela prokazovat způsobem předepsaným v ustanovení § 43 odst. 2 ex. řádu, že úvěr povinnému skutečně poskytla.

9. Argumentuje-li oprávněná Dodatkem č. 1 Smlouvy o úvěru ze dne 15. 9. 2014 s tím, že v tomto dodatku měl povinný stvrdit, že úvěr byl oprávněnou poskytnut dne 13. 10. 2009, odvolací soud rovněž v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu dovodil, že tato listina neobstojí ve smyslu ustanovení § 43 odst. 2 ex. řádu, protože se nejedná o listinu vydanou nebo ověřenou státním orgánem nebo notářem a současně nejde ani o soukromou listinu s úředně ověřeným podpisem dlužníka (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2007, sp. zn. [20 Cdo 3893/2007](#), ze dne 23. 7. 2014, sp. zn. [21 Cdo 2201/2014](#), ze dne 3. 5. 2017, sp. zn. [20 Cdo 1418/2017](#), či ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. [20 Cdo 4478/2008](#)).

10. Oprávněná konečně argumentuje tím, že předložila i listiny ve smyslu ustanovení § 43 odst. 2 ex. řádu dokládající, že úvěr povinnému skutečně poskytla, a to zejména Uznání závazku a dohodu o změně splatnosti ze dne 16. 7. 2009 s úředně ověřenými podpisy, v němž povinný uznává svůj dluh ve výši 18 548 000 Kč vůči společnosti A. D., a potvrzení společnosti A. D. k existenci závazku povinného vůči oprávněné ze dne 4. 2. 2019 s úředně ověřenými podpisy, v němž mimo jiné A. D. stvrzuje, že na její bankovní účet byla dne 15. 10. 2009 připsána částka 18 000 000 Kč uhrazená oprávněnou za povinného, když k tomuto potvrzení byl rovněž přiložen úředně ověřený tiskopis majetkových účtů, v němž je zaneseno, že dne 15. 10. 2009 byla částka 18 000 000 Kč skutečně připsána na účet společnosti A. D.

11. Odvolací soud ohledně listin předložených oprávněnou za účelem prokázání, že oprávněná splnila podmínku, na kterou je vázán dluh povinného (zde poskytnutí úvěru povinnému), obecně uzavřel, že „předložené listinné důkazy vytvářejí pouze nepřímé důkazy o splnění povinnosti ze strany oprávněné, z nichž by potenciálně bylo možno tvrzení o poskytnutí úvěru doložit, avšak až po provedeném dokazování. Tyto listiny totiž buď nejsou listinami ve smyslu ustanovení § 43 odst. 2 ex. řádu, nebo nejsou projevem samotného povinného. Před nařízením exekuce se však dokazování neprovádí.“ Odvolací soud tak zjevně navazuje na právní názor vyjádřený v usnesení soudního exekutora Mgr. P. P. ze dne 19. 3. 2019, č. j. 131 EX 3514/18-47, již přezkoumával a v němž se podává, že není-li sám povinný ochoten stvrdit listinou ve smyslu ustanovení § 43 odst. 2 ex. řádu, že odkládací podmínka nebo vzájemná povinnost oprávněného byla naplněna, musí oprávněný podat vůči povinnému žalobu na určení, že podmínka nebo vzájemný závazek oprávněného již byly splněny.

12. Z ustanovení § 43 odst. 2 ex. řádu neplyne, že by listinu vydanou nebo ověřenou státním orgánem nebo notářem, z níž je patrné pro účely zvážení, zda má dojít k zahájení exekuce, že se splnila podmínka, že oprávněný splnil svou vzájemnou povinnost, popřípadě je připraven ji splnit, musela být za každých okolností stvrzena výhradně povinným jako dlužníkem. Tak je tomu pouze v případě, že právní skutečnost, která je předpokladem vykonatelnosti exekučního titulu, je právním jednáním, jež je adresováno právě povinnému. Jestliže však podmínka nebo povinnost, která musí být naplněna, aby se exekuční titul stal vykonatelným, má nastat právním jednáním vůči někomu jinému (třeba i vůči osobě jednající za povinného), může její naplnění stvrdit listinou ve formě předpokládané ustanovením § 43 odst. 2 ex. řádu i ten subjekt, vůči němuž bylo právní jednání uskutečněno. Odkazuje-li odvolací soud na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2005, sp. zn. [20 Cdo 1887/2004](#), toto rozhodnutí, jakož i rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze 7. 2. 1975, sp. zn. [3 Cz 10/75](#), uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 9, ročník 1976 pod poř. č. 31, sdělují výhradně to, že jako doklad ve smyslu ustanovení § 43 ex. řádu nemůže posloužit písemné prohlášení oprávněného. Jedná-li se však o prohlášení osoby odlišné od oprávněného i od povinného, vůči níž bylo právní jednání způsobující splnění podmínky nebo vzájemného plnění na základě předchozí dohody mezi oprávněným a povinným uskutečněno, jedná se o listinu, která je při splnění předpokladů podle ustanovení § 43 odst. 2 ex. řádu formálně způsobilá k prokázání, že došlo ke splnění podmínky nebo vzájemné povinnosti. Za takových okolností je věcí exekutora (exekučního soudu), aby s přihlédnutím k formě prohlášení, ke konkrétním okolnostem případu i k osobě prohlašovatele a k jeho vztahu k předmětu řízení a k účastníkům posoudil, zda prohlášení třetí osoby včetně jeho případných příloh, jež obstojí jako listina dle ustanovení § 43 odst. 2 ex. řádu, je natolik přesvědčivé, aby bylo namístě (v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů) uzavřít, že je z něho „patrné“, že oprávněný splnil podmínku nebo vzájemnou povinnost (srov. s ustanovením § 43 odst. 2 ex. řádu).

13. Dovolací soud se tedy neztotožňuje s právním názorem odvolacího soudu, že i ty oprávněnou předložené listiny, které splňují náležitosti podle ustanovení § 43 odst. 2 ex. řádu a jimiž třetí osoba odlišná od povinného i oprávněné (společnost A. D.) potvrzuje, že za povinného na základě smlouvy s povinným převzala peníze z úvěru, vytvářejí pouze „nepřímé důkazy“ o splnění povinnosti ze strany oprávněné, z nichž by bylo potenciálně možné dovodit splnění povinnosti k poskytnutí úvěru ze strany oprávněné, avšak až po provedeném dokazování, k němuž před nařízením exekuce nemůže dojít. Naopak z ustanovení § 43 odst. 1 ex. řádu se podává, že na základě listin ve smyslu ustanovení § 43 odst. 2 ex. řádu je exekutor (exekuční soud) povinen (aniž by nařizoval jednání a vedl procesní dokazování v pravém slova smyslu) vyhodnotit, zda vzájemná povinnost nebo podmínka byla, nebo nebyla naplněna a jestli má dojít k zahájení exekuce.

14. Vzhledem k tomu, že usnesení odvolacího soudu není správné a nejsou dány podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání nebo pro změnu usnesení odvolacího soudu, Nejvyšší soud napadené usnesení podle ustanovení § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil.

Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudního exekutora, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudnímu exekutorovi k dalšímu řízení [Mgr. P. P., Exekutorský úřad L. (srov. § 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.)]. Soudní exekutor nadále není vázán pokynem exekučního soudu, aby exekuční návrh zamítl, naopak je stejně jako odvolací soud vázán právním názorem dovolacího soudu (§ 243g odst. 1 část věty první za středníkem o. s. ř.).

15. O náhradě nákladů řízení včetně dovolacího řízení bude rozhodnuto v novém rozhodnutí o věci (§ 243g odst. 1 věta druhá o. s. ř.), případně o ní bude rozhodnuto ve zvláštním režimu (§ 87 a násl. ex. řádu).